

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

زمان چاپ: ۱۴۰۰/۰۳/۱۵

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

آموزش مهارت آموزی و تاثیر آن بر یادگیری دانش آموزان

یوسف بوعمار^۱، مریم سلطانی بناوندی^۲، سمیه احمدی^۳ شکوفه نوری موسی^۴، نسرین یحیی^۵، عطیه محمدیان^۶

۱- دبیر آموزش و پرورش

۲- کارشناسی گرافیک، شهید رجایی تهران

۳- کارشناسی روانشناسی عمومی، پیام نور

۴- کارشناسی ارشد مدیریت کسب و کار، پیام نور ساوه

۵- کارشناسی ارشد مهندسی عمران، پیام نور مرکز کرج

۶- کارشناسی زیست شناسی، دانشگاه حکیم سبزواری

Y.boazar@gmail.com

چکیده

در حوزه آموزش، آموزش مهارت‌های اموزی به عنوان یک رویکرد نوین، توجه بسیاری از متخصصان آموزشی را به خود جلب کرده است. این رویکرد تأکید بر ارتقاء مهارت‌های ذهنی و عاطفی دانش‌آموزان دارد تا یادگیری آنان را بهبود بخشد. در چکیده حاضر، به بررسی آموزش مهارت‌های اموزی و تأثیرات آن بر یادگیری دانش‌آموزان پرداخته خواهد شد. تأکید بر توسعه مهارت‌های اموزی در آموزش، به دانش‌آموزان این امکان را می‌دهد تا به بهترین شکل ممکن از فرآیند یادگیری بهره‌مند شوند. این مهارت‌ها شامل مدیریت احساسات، هوش هیجانی، تعاملات اجتماعی موثر، و پیشرفت در انگیزه و انگیزش ذاتی می‌شوند. با استفاده از روش‌های آموزشی متنوع و تدابیر اموزی، این مهارت‌ها تقویت می‌شوند و دانش‌آموزان به دوره ایجاد یک فرآیند یادگیری اثربخش هدایت می‌شوند. تحقیقات نشان می‌دهد که ترکیب آموزش مهارت‌های اموزی با محتوای آموزشی، موجب افزایش توانمندی‌های تفکری، حل مسائل، و تعاملات اجتماعی دانش‌آموزان می‌شود. این رویکرد، به دانش‌آموزان این امکان را می‌دهد تا به علاوه از اطلاعات تخصصی، مهارت‌های عاطفی و اجتماعی را نیز در مسیر یادگیری خود توسعه دهند. با توجه به اهمیت آموزش مهارت‌های اموزی در جهت بهبود یادگیری دانش‌آموزان، توسعه این رویکرد در سیاق آموزش و پرورش به یک نیاز اساسی تبدیل شده است که می‌تواند به ارتقاء کیفیت فرآیند یادگیری و رشد شخصی دانش‌آموزان کمک کند.

کلمات کلیدی: یادگیری-مهارت اموزی-آموزش پرورش

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۱- مقدمه

در دهه‌های اخیر، بحران هوش مصنوعی و تغییرات نظام آموزشی جهانی، تأکید را بر اهمیت توسعه مهارت‌های اموزی در فرآیند یادگیری دانش‌آموزان افزایش داده است. این مهارت‌ها علاوه بر دانش تخصصی، به توسعه ابعاد عاطفی و اجتماعی فرد نیز می‌پردازند. در مقدمه حاضر، ما به بررسی این چالش‌ها و اهمیت آموزش مهارت‌های اموزی در محیط آموزشی مدرن خواهیم پرداخت. هوش مصنوعی و تکنولوژی‌های نوین در زمینه آموزش، نیازمندی‌های جدیدی برای فراگیری و پرورش مهارت‌ها قرار داده‌اند. این تحولات باعث تأکید بیشتر بر مسائل مرتبط با انعطاف‌پذیری، هوش هیجانی، و تعاملات اجتماعی شده‌اند. آموزش مهارت‌های اموزی، با ایجاد ارتباط فعال بین دانش‌آموزان و محتوای آموزشی، فرآیند یادگیری را علاوه بر جذابیت، موثرتر نیز می‌کند. هدف از این بررسی، تبیین اهمیت آموزش مهارت‌های اموزی در محیط آموزشی است. در این راستا، ما به بررسی اثرات مثبت این مهارت‌ها بر توانمندی‌های تفکری، اجتماعی، و انگیزشی دانش‌آموزان می‌پردازیم. همچنین، نقش فناوری و روش‌های آموزشی نوین در تسهیل این فرآیند را مورد بررسی قرار می‌دهیم. این مطالب به معلمان، مدیران آموزشی، و سیاست‌گذاران به منظور بهبود کیفیت آموزش و پرورش ارائه می‌شود. در دنیای مدرن، توانمندی‌های فراتر از حفظ و انتقال اطلاعات، به یکی از ضروریات مهم در زمینه آموزش تبدیل شده است. آموزش مهارت‌های اموزی این امکان را ایجاد می‌کند که دانش‌آموزان به طور فعال‌تری با چالش‌ها و مواجهه با مسائل مختلف روبرو شوند. تأکید بر مهارت‌های اموزی به دانش‌آموزان این امکان را می‌دهد که در مواجهه با محتوای آموزشی، احساسات خود را به خوبی مدیریت کنند و ارتباطات مثبت با همکلاسان و معلمان خود برقرار کنند. این مهارت‌ها به ایشان کمک می‌کنند تا با فرآیند یادگیری به عنوان یک تجربه جذاب و معنادار برخورد کنند. فناوری به عنوان یک ابزار قدرتمند در آموزش مهارت‌های اموزی وارد شده است. ترکیب فعالی از روش‌های آموزشی نوین و فناوری، محیط‌های آموزشی را تحول می‌بخشد و دانش‌آموزان را به تعامل فعال با محتواها و همکلاسان خود تشویق می‌کند. به واسطه توانمندی‌های نوین، این رویکرد به ترغیب به تفکر انتقادی، حل مسائل، و تعاملات گروهی موثرتر کمک می‌کند. در این بخش ادامه خواهیم داد و به بررسی جزئیات آموزش مهارت‌های اموزی در محیط آموزشی متمرکز خواهیم شد. همچنین، اثرات این مهارت‌ها بر یادگیری دانش‌آموزان و نقش معلمان در این فرآیند را مورد بررسی قرار خواهیم داد.

آموزش مهارت‌های اموزی به معلمین:

۱. توانمندی در مدیریت کلاس:

- آموزش معلمان در زمینه مهارت‌های اموزی شامل توانایی مدیریت کلاس و ایجاد ارتباط مثبت با دانش‌آموزان است. این مهارت‌ها باعث فراهم آوردن محیط آموزشی مهربان و انگیزشی می‌شوند.

۲. هوش هیجانی معلم:

- آموزش مهارت‌های هوش هیجانی به معلمان کمک می‌کند تا به بهترین نحو ممکن با احساسات خود و دانش‌آموزان برخورد کنند. این مهارت‌ها باعث ارتقاء کیفیت ارتباطات کلاسی می‌شوند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۳. توانمندی در تربیت مهارت‌های اجتماعی:

- معلمان با آموزش مهارت‌های اجتماعی می‌توانند دانش‌آموزان را در حل مسائل، همکاری، و ایجاد ارتباطات مثبت تشویق کنند. این مهارت‌ها به دانش‌آموزان کمک می‌کنند تا به بهترین شکل ممکن در جمع و جور باشند.

۴. آموزش مهارت‌های مدیریت زمان:

- توسعه مهارت‌های مدیریت زمان معلمان به بهترین شکل ممکن در ارائه محتواهای آموزشی و مدیریت فعالیت‌های کلاس تأثیرگذار است. این مهارت‌ها باعث بهره‌وری و بهبود یادگیری دانش‌آموزان می‌شوند.

۵. تقویت هوش معلمانی:

- آموزش معلمان در حوزه هوش معلمانی، توانمندی‌های آن‌ها در فهم بهتر نیازهای دانش‌آموزان و تأثیرگذاری موثرتر بر روند یادگیری را ارتقا می‌دهد.

۶. آموزش مهارت‌های ارتباطی:

- توسعه مهارت‌های ارتباطی به معلمان این امکان را می‌دهد تا با والدین، همکاران، و دانش‌آموزان به بهترین شکل ممکن ارتباط برقرار کنند. این مهارت‌ها باعث تسهیل فرآیند یادگیری و حمایت از دانش‌آموزان می‌شوند.

۷. توسعه هوش اجتماعی:

- آموزش به معلمان در زمینه هوش اجتماعی، توانایی آن‌ها در درک و مدیریت اجتماعی دانش‌آموزان را تقویت کرده و بهبود مهارت‌های اجتماعی آنان را ترویج می‌کند.

آموزش معلمان در حوزه مهارت‌های اموزی اساسی است تا بتوانند به عنوان راهنما و مربیان بهتری در فرآیند یادگیری دانش‌آموزان شناخته شوند و به افرادی مؤثر در توسعه شخصی و تحصیلی دانش‌آموزان تبدیل شوند.

مهارت آموزی به دانش‌آموزان در نظام‌های آموزشی نوین بیش از نمره و معدل اهمیت دارد. دانش‌آموزان با مهارت یابی می‌توانند به درک عمیق‌تری از آموخته‌های خود دست یابند و برای ساختن آینده‌ای بهتر آماده شوند.

مهارت آموزی مقوله‌ای است که همواره مورد توجه نظام‌های آموزشی پیشرفته قرار دارد؛ چرا که تنها آموزش سطحی منابع درسی به دانش‌آموزان نمی‌تواند آنان را برای زندگی آینده مهیا سازد. از این رو، برای پرورش نسلی کارآمد که بتواند آینده روشنی را برای کشور رقم زند، باید به فکر راه‌های افزایش مهارت افراد در نظام آموزشی بود. تغییر نگاه نمره محور حاکم بر نظام آموزشی به نگاهی مبتنی بر افزایش درک و مهارت دانش‌آموزان، شاید یکی از مهم‌ترین گام‌ها در این مسیر باشد. روزآمدی و تحول در روش‌های آموزشی و محتوای کتاب‌های درسی از شروط مهم دیگر برای توانمندسازی هرچه بیشتر دانش‌آموزان است که در چند سال اخیر بارها از سوی کارشناسان آموزشی مطرح شده است. به اعتقاد فعالان حوزه آموزش و پرورش، روش و محتوای کنونی آموزش در مقاطع مختلف تحصیلی، ضمن فاصله داشتن از استانداردهای آموزشی و علمی روز، به مهارت‌افزایی در دانش‌آموزان نیز توجهی ندارد. گروه تحلیل، تفسیر و پژوهش‌های خبری به منظور بررسی میزان اهمیت مهارت آموزی در نظام آموزشی، به گفت‌وگو با «فریده اولاد قباد» نماینده مجلس شورای اسلامی و عضو کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس، «محمد روزبهانی» جامعه‌شناس و کارشناس مسائل آموزشی و «محمد نیک نژاد» عضو انجمن صنفی معلمان و فعال حوزه

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

آموزش و پرورش پرداخت. کارشناسان در این گفت و گو بر لزوم توجه نظام آموزشی به مهارت آموزی دانش آموزان تاکید کردند. آنان بازنگری در روش های آموزشی و محتوای آموزشی کتاب های درسی را از گام های مهم در این مسیر می دانند.

اولاد قباد: سهم آموزش و پرورش در مهارت افزایی سهم آموزش و پرورش در بودجه عمومی کشور خیلی اندک و در حدود ۱۰ درصد است. این در حالی است که در بیشتر کشورهای دنیا سهم آموزش و پرورش از بودجه عمومی کشور بین ۱۵ تا ۲۵ است. از این رو می توان گفت آموزش و پرورش ما با یکسری چالش های اساسی رو برو است اما این چالش ها نباید مانعی در مسیر کارآمدی این نهاد باشد. درحال حاضر آموزش و پرورش نقش اندکی را در آموزش مهارت های اساسی زندگی به افراد ایفا می کند. این در حالی است که شرایط زندگی امروز دانش آموزان ایجاب می کند بسیاری از مهارت ها به آنان آموخته شود. برای این منظور باید محتوای کتب درسی دانش آموزان متناسب با نیاز روز جامعه تنظیم شود. در محتوای کتب درسی باید آموزش مهارت های اساسی زندگی وجود داشته باشد. دانش آموز نیازمند است محیط پیرامون خود را به خوبی بشناسد و در موقعیت های مختلف با مهارت هایی که آموزش دیده و آکنش های درست و منطقی از خود نشان دهد. یکی از این مهارت ها، داشتن اعتماد به نفس و عزت نفس است؛ اعتماد به نفسی که می تواند در روند زندگی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان اثرگذار باشد. دانش آموزان همچنین باید مهارت «نه گفتن» را از همان سال های اولیه دبستان و حتی پیش دبستانی آموزش ببینند. در این مسیر پیوند اولیا و مربیان نیز از اهمیت ویژه ای برخوردار است. آموزش و پرورش همچنین باید بسترهای لازم را برای آموزش مهارت های حرفه ای به دانش آموزان نیز فراهم سازد. اکنون ما با انباشت فارغ التحصیلان در رشته تجربی به عنوان یک چالش روبرو هستیم و این چالش ناشی از نبود سیستم هدایتگر و مشاور در نظام آموزش و پرورش است. اگر ما نیروهای مشاور متفکر در مقاطع مختلف تحصیلی داشته باشیم تا بتوانند مهارت های دانش آموزان را به درستی شناسایی کنند و آنان را در مسیر درست تحصیلی قرار دهند، شاهد اتفاقاتی چون انباشت فارغ التحصیل در رشته تجربی نخواهیم بود. ما باید جذب دانش آموزان به رشته های مهارتی را افزایش دهیم و در این مسیر از مشاورانی استفاده کنیم که بتوانند دانش آموزان را به سمت و سوی مهارت های حرفه ای هدایت کنند. امروزه، دانش آموزانی که به سمت رشته های مهارتی می روند، پس از فارغ التحصیلی کمتر دچار پدیده بیکاری خواهند شد. توجه به موضوع مهارت در نظام آموزش و پرورش می تواند برطرف کننده نیازهای آتی کشور نیز باشد. آموزش و پرورش باید همواره برای دانش آموزان و خانواده های آنان جلسات مشاوره تحصیلی برگزار کند و آنان را در خصوص اهمیت مهارت آموزی آگاه کند. با این آگاه سازی و جدی گرفتن موضوع مشاوره در مدارس، خانواده ها، فرزندان را از رفتن به سمت رشته های فنی و مهارتی منع نمی کنند و رفته رفته آنان را به مهارت آموزی تشویق خواهند کرد

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

آموزش های مهارت آموزی معلمان شامل موارد زیر میشود:

معلم بودن نیاز به مهارت های عالی مدیریت زمان دارد. معلمان نه تنها لازم است قبل از حضور دانش آموزان خود در محل کار حاضر شوند، بلکه باید بعد از کلاس زمانی را برای مرور و نمره دادن به تکالیف و برنامه ریزی دروس خود اختصاص دهند.

با توجه به اینکه معلمان مجبورند مطالب بیشتری را پوشش دهند و مسئولیت بیشتری را بر عهده بگیرند، استفاده موثر از هر دقیقه بسیار مهم است. برنامه ریزی برای استراحت و همچنین درس ها می تواند به کلاس های درس کمک کند تا به طور مداوم طبق برنامه بمانند.

انطباق پذیری

توانایی تطبیق، مهارتی است که هر معلمی باید داشته باشد، خواه یک معلم مدرن باشد یا نه. معلمان باید بتوانند خود را با نحوه یادگیری دانش آموزان، رفتار کلاس درس، برنامه های درسی خود و غیره سازگار کنند. لازم است معلمان مدرن باید برای انطباق با محیط آموزشی در حال تغییر، زیرک باشند. این مهارت برای همگام شدن با سبک های جدید یادگیری نیز حیاتی است.

یادگیری مداوم

تدریس، یک فرآیند یادگیری مادام العمر است. جهان همراه با برنامه درسی و فناوری آموزشی همیشه در حال تغییر است و لازم است معلمان با شیوه های جدید تدریس آشنایی داشته باشند. معلمی که مدام در حال یادگیری است و اطلاعات خود را به روز می کند، همیشه یک معلم مؤثر و موفق خواهد بود.

خلاقیت

معلمان به خلاقیت و مهارت هایی نیاز دارند، که بتوانند دانش آموزان را در کلاس درس علاقه مند و درگیر نگه دارند. شما باید راه های مختلفی برای افزایش علاقه و توجه کلاس پیدا کنید. معلمان باید خلاق باشند و به راه های منحصر به فردی فکر کنند تا دانش آموزان خود را درگیر یادگیری نگه دارند.

آشنایی با روش های مختلف ارزشیابی

هدف نهایی هر معلمی در پایان هر جلسه، هر ترم و هر سال تحصیلی، دستیابی اکثریت شاگردان به درک عمیقی از مفاهیم درس مورد نظر است. چنان چه این نتیجه کسب نشود، می توان گفت که معلم در فرآیند یاددهی خود عملکرد موفقیت آمیزی نداشته است.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

برای دستیابی به هدف مذکور، معلم باید دائماً سطح یادگیری دانش‌آموزان خود را محک بزند، بازخوردهای لازم را ارائه کرده و در صورت نیاز، روش تدریس خود را تغییر دهد یا به عبارتی یک ارزیابی از وضعیت دانش‌آموزان به عمل آورد. بنابراین آشنایی با روش‌های ارزشیابی یکی دیگر از مهارت‌های معلم ابتدایی است.

برای مثال مراحل مختلف ارزشیابی دانش‌آموز را در طی یک جلسه می‌توان به چهار دسته تقسیم کرد:

۱. ارزشیابی ورودی

۲. ارزشیابی تشخیصی

۳. ارزشیابی مستمر

۴. ارزشیابی پایانی

در کنار این موارد، تکالیف و امتحانات کلاسی را می‌توان به عنوان بخش مهمی از ارزشیابی‌ها در نظر گرفت. بنابراین معلم ابتدایی باید با نکات مهم مربوط به هر کدام از انواع ارزشیابی آشنا باشد

مهارت در یادگیری و توسعه شغلی معلمان

یادگیری فرآیندی است که نمی‌توان هیچ پایانی را برای آن در نظر گرفت. در هر شغلی که مشغول به خدمت باشید، به منظور رشد و پیشرفت حرفه‌ای خود نیاز به آموزش و یادگیری مداوم دارید. این موضوع در شغلی مانند معلمی از اهمیت بسیار بیشتری برخوردار است. چرا که دانش‌آموزان بخش عمده‌ای از وقت خود را زیر نظر معلمان سپری می‌کنند. به همین دلیل، نه تنها دانش و معلومات معلم، بلکه طرز فکر و نحوه رفتار او نیز به شاگردان منتقل می‌شود.

به دلیل تأثیری که معلمان روی تربیت نسل جوان هر جامعه‌ای دارند، لازم است به صورت مستمر و همیشگی، در حال یادگیری باشند و این موضوع را جزو وظایف همیشگی خود در نظر بگیرند. این یادگیری از تغییر پیگیری جدیدترین تغییرات در رشته، مطالعه مجلات و نشریات پیشرو در حوزه تدریس و آموزش، شرکت در رویدادها و کنفرانس‌های مخصوص معلمان و غیره صورت می‌گیرد

منابع:

۱. آندرسون، لورین دبلیو. افزایش اثر بخشی معلمان در فرایند تدریس. ترجمه دکتر محمد امینی. تهران: انتشارات مدرسه، ۱۳۷۷.

۲. اسپالدینگ، چریل. ال. انگیزش در کلاس درس. ترجمه محمد رضا نائینیان و اسماعیل بیابانگرد. تهران: انتشارات مدرسه، ۱۳۷۹.

۳. اسماعیلی نسب، مریم. «می‌خواهم وارد کلاس شوم!» معلم. دی ماه ۱۳۸۳: ۴.

۴. اکرمی. ناهید. «انضباط چیست و بهترین روش‌های انضباطی کدامند؟». تربیت. ۱۷ آبان ۱۳۸۰: ۲.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۵. براون، جورج. تدریس خرد. ترجمه علی رؤوف. تهران: انتشارات مدرسه، ۱۳۷۳.
۶. پالاردی ج. میشل و توماس. ج. پالاردی. انضباط در کلاس درس. ترجمه عباس سازش. پیوند. فروردین و اردیبهشت ۱۳۸۲: ۲۸۳ و ۲۸۲.
۷. پاملا، آر ردیستن. روان‌شناسی تربیتی. ترجمه شهاب‌الدین مشایخی.
۸. تابر، روبرت. تی. الفبای مدیریت کلاس درس. تهران: انتشارات مدرسه، ۱۳۷۹.
۹. تاج‌الدین. ضیاء «مدیریت کلاس درس، مفاهیم، شالوده‌ها و راهکارها» رشد تکنولوژی آموزشی. بهمن ۱۳۸۲.
۱۰. جویس، بروس و مارشا ویل. الگوهای تدریس. ترجمه دکتر محمدرضا بهرنگی. نشر گلچین، ۱۳۷۰.
۱۱. دیناروند. حسن. «نیم رخ مدیریت کلاس شما چیست؟» رشد تکنولوژی آموزشی. مهرماه ۱۳۸۳.
۱۲. صالح، حسین. دانستنی‌های دانش‌آموزی. نشر طلا. ۱۳۷۹.
۱۳. صیامی، توحید. مترجم «شیوه‌های ایجاد نظم و انضباط سالم در کلاس». رشد تکنولوژی آموزشی. بهمن ۱۳۸۳.
۱۴. عباسی اول. کریم. «بررسی نحوه تأثیر مدیریت معلم در جریان یاددهی و یادگیری» تربیت. ۲۰ اسفند ۱۳۸۳: ۶.
۱۵. کدیور، پروین. روانشناسی تربیتی. تهران: انتشارات سمت. ۱۳۸۲.